

Goliat feller David

Jeg fulgte en triviell forsikringsrettsak etter en trafikkulykke. Jeg observerte noe som burde alarmere ethvert oppegående menneske: muligheten for at ulykken neste gang kan gjøre deg til dobbeltoffer. Du eller en av dine nærmeste kan fullstendig uforskyldt komme til å måtte gjennomgå en prosess etter lignende mønster som i dette tilfellet.

Forsikringsselskapets advokat åpner rettsaken. Det blir fem timers møysommelig, detaljert, minutiøst flisespikkeri, aktuarberegninger, prosentutlegninger og finmatematikk, referanser og tolkninger av legeerklæringer. Luftige spekulasjoner i et antiseptisk, juridisk/mekanisk språk flourer.

Alt nå er det nødvendig å klebe tvil til offerets skade, egentlig ved hele hennes person. Kvinnen har jo en forhistorie. Så hva forteller hennes tidligere legejournaler? Her er rike muligheter for dikterisk frihet og fantasi. ”Det er langt mer sannsynlig...”, sier advokaten. Langt mer sannsynlig at både den ene og den andre av hennes lidelser har sin opprinnelse i kvinnens tidligere historie. Kjernebegrepet er ”skaderelatert”. Skyldes ikke de fleste av hennes eiendommeligheter de symptomer, påviste og antatte, hun har hatt tidligere?

Argumenter og fornektelser strømmer ut med det ene formål: å så tvil om grunnlaget for det ansvar selskapet sier seg, symbolsk, å ha erkjent. Erkjent? Her var jo ingen erkjennelse, bare utflukter – til dels ren personlig trakassering av skadevoldte.

Første observasjon: Som mulig erstatningsoffer blir du først påkjørt av et selskaps klient. Deretter må du gjøre regning med rettslig å bli overkjørt og valset flat av den skyldiges selskap.

Selve scenen i rettssalen slår meg så sterkt: Tre eldre, erfarne, dyktige og samvittighetsfulle dommere. Den ankende advokat, ung, selvsikker. Velskolert og velholdt. Han har forberedt seg grundig til dette.

Har noen av disse impliserte personer, med all sin erfaring, rimelige forutsetninger for å fatte motpartens nesten fullkomne underskuddssituasjon i forsøket på å gjøre seg gjeldende, til å være en noenlunde likeverdig motpart, ha energi nok til å stå oppreist, til å gjøre innsigelser, ta til motmæle, ha kraft til å tilbakevise når fordreiningen blir for stor? Irrelevant selvfølgelig. Slikt er saken uvedkommende. Det er fakta, den juridiske bokstav og finesse som er grunnlaget for domsavsigelse, intet annet!

Og så har jo offeret sin egen advokat? Jo da, men her kommer spillet inn. Advokater er advokater. Miljøet er lite. Advokater med spesialiteter møtes hyppig, i og utenfor rettssalen. Et menneske er blitt frarøvet sin helse og har i åtte år slitt med skader etter ulykken. Hvilken vurderingssubstans har hennes ynkelige person sammenholdt med den erfarne advokats? Hvilken vekt har offerets stemme, hennes synspunkt eller ønske? Det kan nok variere, sammen med den berømmelige kjemien. Nei, å være offer gir ingen garantier. Men la oss gå videre.

Offeret

I det gitte tilfelle dreier det seg om en kvinne som har vokst opp i et godt, beskyttet hjem, med materielle og andre ressurser. Hennes far, fremstående forretningsmann, var i sin tid norgesmester på skøyter, Selv danset hun ballett fra hun var fem til hun var femten år. Hun har vært en dyktig og allsidig sportskvinne, på ski, svømming, deltager i norgesmesterskap i tennis. Hun hadde før påkjørselen flere utdannelser og førte et særdeles aktivt liv, kulturelt, sosialt og profesjonelt.

Det blir et hovedpoeng for forsikringsselskapet å vise at de lidelser hun påberoper seg etter påkjørselen, egentlig stammer fra fortiden, fra en heller traumatisk oppvekst, fra et ødelagt ekteskap, fra sykkelighet og angst. Et sykdomsbilde før påkjørselen blir bygd opp. Og med denne fiksjonen som utgangspunkt er strategien klar. Egentlig var påkjørselen nærmest et lykketreff!

Hvordan er et mulig å skape et så farseaktig bilde av en person som tvert imot har vært vital og initiativrik, som engasjert og spill levende hadde deltatt over et bredt område i samfunnet? Forklaringen er enkel: Pasientjournaler fra hennes leger gjennom mange år.

Og nå kommer et råd til leserne: Sky leger som pesten! La ikke leger få plukke ved deg, la dem ikke få skrive ned på sin notatblokk om du biter negler, har hodepine, øresus, bekkenløsning, hemoroider. Alt dette kan en gang bli brukt mot deg, forstørret opp, vridd og fortolket av ethvert forsikringsselskap som i et gitt tilfelle vil vrenge seg ut av sitt økonomiske ansvar etter en ulykke.

Å gå inn på den lange rekken av direkte usannheter og feil lar seg ikke gjøre. Kvinnen i retten – offeret – blir langsomt og ubønnhørlig kledd av til skinnet, malt i stykker, stilt til skue med intime detaljer på basis av subjektive, tilfeldige forvirrede, udokumenterte påstander. For i en rettssak blir subjektive, udokumenterte legesynspunkter lagt fram som ugjendrivelige, feilfrie dokumenter. Påstanden blir at erstatningssummen som byretten hadde idømt selskapet å betale, må reduseres fordi kvinnen åpenbart var ”forhåndsdisponert for skaden”.

Eksempel: Kvinnen hadde for flere år siden gått til en gynekolog med en blødning i underlivet. Dette var saken konsultasjonen dreide seg om. Hva skriver legen i pasientens journal? At hun led av psykoneuroses! – et tema som overhodet ikke var berørt! – som var grepet fullstendig ut av luften. Et område av medisinen hvor legen er ukvalifisert. I retten er denne vurderingen lagt fram som ”dokumentasjon”.

Mens hun holder på å utdanne seg til spesialpedagog, gjennomgår kvinnen en krise som leder fram til skilsmisse. Med ansvaret for to barn skjønner hun at for å redde seg selv og barna, må hun ut av ekteskapet. Det viser seg at kvinnens handlekraft fra den gang også er til ugunst og blir et handikap for henne mange år senere og et trumfess for selskapet Goliat.

Kvinnens skilsmisse passer nemlig inn i forsikringsselskapets bilde av sitt objekt. For det er ganske klart at de underliggende forhold i skilsmissen også har gjort henne disponert for de symptomer hun er plaget av. Det mildt sagt adekvate spørsmål må her nødvendigvis bli: - Hvis en skilsmisse *ni år før* en bilulykke kan sies å disponere for whiplash eller andre skader, da må bortimot halvparten av Norges voksne befolkning være forutbestemt for slike skavanker. Hos forsikringsselskapets advokat er dette spikeren i hennes livshistorier likkiste! Lest ut av gulnede sykejournaler fremtrer et objekt predestinert for sine problemer. Skadene har lite å gjøre med det forhold at hun ble påkjørt med en slik kraft at bilen hun satt i ble slengt 180 grader rundt på gaten. Nei da.

Omkostningene

Ovenstående er i kortversjon noen få av problemene som en erstatningssak kan reise og som får en til å stille spørsmål ved rettsbehandling, rettsvurdering, eller kanskje mer korrekt: rettsordningen generelt ved slike saker.

Denne ene saken – men det finnes jo dusinvis – har etter åtte år engasjert to rettsinstanser, en lang rekke leger, spesialister, advokater og dommere. Foreløpig dom fra lagmannsretten har spart forsikringsselskapet for å betale offerets saksomkostninger på bortimot 100 000 kroner. Har samfunnet råd til å løse forsikringssaker gjennom slike prosesser? Er rettssikkerheten betryggende ivaretatt, eller er den en fiksjon, en formell og kostbar luftspeiling? Kan vi alle, potensielle trafikkofer, godta at livsvarige skader skal erstattes etter selskapenes matematikk og at det uten videre godtas at tilfeldige legevisitter og kanskje overflatiske, skjønsmessige diagnoser skal gis evigvarende liv med vidtrekkende følger i en senere krise av en helt annen karakter?

Men viktigst er dette: At et menneske helt uforskyldt blir påført en livstruende skade av en av selskapets klienter, gir det selskapet fri adgang til å trakassere den skadevoldte ut fra den hensikt å spare noen kroner som i stedet skal forbeholdes aksjonærene? Hva slags

forsikringssystem, hva slags rettsnormer, hva slags menneskesyn, ja, hva slags samfunn er det vi er endt opp med?